

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
академік НАПрН України

О.В. Скрипнюк
«12» грудня 2023 року

ВИСНОВОК

Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Мовчан Уляни Валеріївни на тему: «Теоретико-методологічні
засади стратегічного планування та прогнозування політико-правового
розвитку України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 052 «Політологія»

ВИТЯГ

з протоколу №10 засідання фахового семінару
відділу правових проблем політології
від 05 грудня 2023 р.

ПРИСУТНІ:

Горбатенко В.П. – доктор політичних наук, професор, провідний науковий співробітник (голова засідання); Кресіна І.О. – провідний науковий співробітник, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України; Коваленко А.А. – доктор політичних наук, професор, провідний науковий співробітник; Кукуруз О.В. – доктор політичних наук, в.о. завідувачки сектора правових проблем політології відділу міжгалузевих і порівняльних правових досліджень; Стойко О.М. – доктор політичних наук, провідний науковий співробітник; Ходаківський М.Д. – кандидат політичних наук, старший науковий співробітник; Тарасюк В.М. – кандидат політичних наук, старший науковий співробітник; Батанова Н.М. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник; Мовчан У.В. – аспірантка.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки відділу міжгалузевих і порівняльних правових досліджень Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України Мовчан Уляни Валеріївни на тему: «Теоретико-методологічні засади стратегічного планування та

прогнозування політико-правового розвитку України», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 – «Політологія» щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій Спеціалізованій вченій раді. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, протокол № 2 від 15 грудня 2020 р.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Мовчан Уляни Валеріївни на тему: «Теоретико-методологічні засади стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України», що подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 – «Політологія».

Виступаючи, доповідачка у першу чергу обґрунтувала актуальність теми дисертаційного дослідження та визначила його мету. У.В. Мовчан доповіла, що наукове дослідження завершено і розкрила основні методологічні засади, ступінь наукової розробки проблеми, новизну, теоретичне та практичне значення, виклала зміст, а також основні висновки та положення, що виносяться на захист.

Аспірантка У.В. Мовчан зазначила, що в Україні спостерігається непослідовність у прийнятті політичних рішень, що негативно позначається на загальному розвитку суспільства і держави. Попри окремі спроби за роки незалежності в Україні не було вироблено жодного комплексного стратегічного плану розвитку держави. Враховуючи тісний взаємозв'язок політики та права у контексті прийняття політичних рішень та здійснення управління державою, важливого значення набуває розробка стратегічного плану, який уможливить врахування різних векторів політико-правового розвитку України.

Стратегічне планування в Україні стає критично необхідним в умовах існуючих викликів, зокрема, повномасштабної війни. Комплексний стратегічний план політико-правового розвитку дозволить не лише адекватно реагувати на наявні та майбутні безпекові ризики, але й здійснювати ефективну підготовку до процесів повоєнної відбудови у різних сферах.

Для забезпечення розробки стратегії політико-правового розвитку України є важливим визначення теоретичних та методологічних засад безпосереднього здійснення стратегічного планування та прогнозування. Це дозволить забезпечити теоретичну основу стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку, яка включає понятійний апарат, принципи та концептуальну специфіку, а також забезпечити методологічну основу, яка включає конкретні методи, які можуть використовуватися для здійснення стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку.

Актуальність проблемного поля дослідження очевидна і з огляду на те, що стратегічне планування загалом є невід'ємною частиною ефективного управління політичними процесами в державі. Стратегічне планування дає можливість структуровано встановлювати пріоритети та цілі держави у реалізації конкретних політик, сприяє послідовному розвитку держави на національному/державному, регіональному/місцевому, а також на галузевому/секторальному рівнях. Процес стратегічного планування неможливий без здійснення політичного прогнозування, яке дає змогу дослідити сценарії реалізації різних політичних рішень. Таким чином, планування та прогнозування є взаємопов'язаними та необхідними процесами для забезпечення поетапного політичного розвитку держави.

В українській політичній науці проблематика стратегічного планування та прогнозування, зокрема, в контексті політико-правового розвитку України, залишається недостатньо дослідженою. Окремі українські науковці присвячують свої дослідження політичному прогнозуванню, а також стратегічному плануванню переважно в контексті менеджменту. При цьому проблематика стратегічного планування у державі набагато глибше досліджена світовими науковцями. Водночас процеси стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку держави залишаються малодослідженими як в Україні, так і у світі. Особливо політичній науці бракує досліджень у сфері теоретико-методологічних засад планування, що є основою розробки стратегій розвитку держави. Ці обставини й вплинули на вибір теми дисертації.

Основні результати дослідження викладено у таких працях:

Наукові статті, опубліковані у фахових виданнях України:

1. Мовчан У. В. Сучасний стан стратегічного планування політико-правового розвитку України. *Держава і право*. 2023. Вип. 94. С. 254-261. (DOI: 10.33663/1563-3349-2023-94-254).
2. Мовчан У. В. Використання методів моделювання у процесі стратегічного планування політико-правового розвитку держави. *Держава і право*. 2023. Вип. 93. С. 248-255. (DOI: 10.33663/1563-3349-2023-93-248).
3. Мовчан У. В. Методологічні підходи до здійснення стратегічного планування політико-правового розвитку держави. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 69. С. 31-45. (DOI: 10.32837/app.v0i69.1299).
4. Мовчан У. В. Проблемні аспекти стратегічного планування політико-правового розвитку України та можливості використання зарубіжного досвіду. *Вісник Львівського університету*. 2022. Вип. 41. С. 137-145. (DOI: 10.30970/PPS.2022.41.18).
5. Мовчан У. В. Проблеми стратегічного планування в Україні в контексті повномасштабної війни. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2022. Вип. 54. С. 23-26. (*Index Copernicus International*). (DOI: 10.20535/2308-5053.2022.2(54).264392).
6. Мовчан У. В. Вплив війни Росії проти України на демократичний політико-правовий розвиток Української держави і світу. *Держава і*

право. 2022. Вип. 91. С. 195-200. (*Index Copernicus International*). (DOI: 10.33663/1563-3349-2022-91-195).

7. Мовчан У. В. Особливості стратегічного планування політико-правового розвитку держави. *Держава і право*. 2021. Вип. 90. С. 242-250. (*Index Copernicus International*). (DOI: 10.33663/1563-3349-2021-90-242).

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Movchan U. Strategic planning in the public sector: fundamental differences from commerce. *I International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements»*: collection of scientific papers (Helsinki, December 24, 2021). P. 38-39. (DOI: 10.36074/scientia-24.12.2021).
9. Мовчан У. В. Актуальні проблеми стратегічного планування політико-правового розвитку України. *Наука сьогодення: від досліджень до стратегічних рішень*: матер. II Міжнародної студентської наукової конференції (Умань, 24 вересня 2021). С. 92-93. (DOI: 10.36074/liga-24.09.2021).
10. Movchan U. Forecasting methods of the political and legal development of the state. *Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ»*: zu den Materialien der I internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (Zürich, September 10, 2021). P. 162-163. (DOI: 10.36074/logos-10.09.2021.45).
11. Movchan U. The use of strategic planning tools in the context of political and legal development of the state. *International scientific journal «Grail of Science»*: the issue of journal contains proceedings of the I Correspondence International Scientific and Practical Conference «An integrated approach to science modernization: methods, models and multidisciplinary» (Vinnytsia, Vienna, February 19, 2021). P. 324-325. (DOI: 10.36074/grail-of-science.19.02.2021.068).

У.В. Мовчан доповіла про виконану за період написання дисертації наукову та методичну роботу, а також відповіла на поставлені їй запитання.

Горбатенко В.П.: Як співвідноситься стратегічне планування та прогнозування?

Мовчан У.В.: Планування та прогнозування мають нерозривний зв'язок. Прогнозування розвитку майбутнього є важливим елементом планування. Прогнозування перебуває в основі планування, однак, планування визначає потреби і характерні риси прогнозування організації чи політико-правового розвитку загалом.

Планування забезпечує побудову стратегії при певних прогнозах, тоді як прогнозування оцінює результати при наявності плану. Планування належить до того, що повинна робити організація, а прогнозування – до того, що відбудеться, якщо організація спробує реалізувати дану стратегію у

можливих умовах. Прогнозування також допомагає визначити вірогідність можливих зовнішніх умов. У цьому контексті прогнозування розглядається як процес передбачення результатів планування.

Їхній взаємозв'язок можна розглядати також в іншому контексті. Прогнозування є спробою передбачити те, що станеться, а планування є подальшим рішенням про те, що має статися в майбутньому. У цьому контексті дані процеси поєднують те, що вони обидва орієнтовані на майбутнє. Стратегічне планування спирається на прогнози майбутніх подій і тенденцій для розробки планів, які будуть ефективними для досягнення бажаних результатів. Водночас політичне прогнозування може бути джерелом інформації для стратегічного планування, визначаючи потенційні майбутні сценарії. Ще однією формою зв'язку стратегічного планування та політичного прогнозування є взаємне використання даних та спільний аналіз.

Коваленко А.А.: Які підходи до процесу стратегічного планування Ви можете виокремити ?

Мовчан У.В.: Найбільш поширена класифікація підходів до процесу стратегічного планування належить американським дослідникам Дж. Брайсону та Б. Джорджу. Вони виокремлюють дев'ять підходів до процесу стратегічного планування, які поділяють на такі групи, як: комплексні процесні підходи, частково процесні підходи та змістовні підходи. Сучасні підходи до стратегічного планування включають: планувальний підхід, який пов'язаний з довгостроковим плануванням та діяльністю для виконання цілей організації; узгоджувальний, спрямований на узгодження внутрішніх сильних і слабких сторін із зовнішніми можливостями та загрозами; емерджентний, який передбачає адаптацію до змін, коли це необхідно; позиційний, який полягає у розміщенні компанії чи організації у такій позиції, щоб вона отримала максимальну перевагу перед своїми конкурентами; ресурсний, який спрямований на ефективне визначення та використання ключових ресурсів; зацікавлених сторін, який орієнтований на захист інтересів стейкхолдерів.

Кожен із зазначених підходів можливо використовувати у процесі стратегічного планування політико-правового розвитку держави, при цьому, важлива їхня синергія. Підхід зацікавлених сторін, на нашу думку, може бути доречнішим для планування окремих сфер політико-правового розвитку або для здійснення планування на регіональному/локальному рівні. Оскільки в контексті масштабної стратегії політико-правового розвитку стейкхолдерами будуть виступати усі громадяни держави.

Стойко О.М.: Як ви визначаєте політико-правовий розвиток?

Мовчан У.В.: . Сутність поняття політико-правового розвитку полягає у тому, що політика і право розглядаються у єдності та взаємопроникненні їх ціннісно-сміслових характеристик. Врахування взаємодії політики та права дозволяє більш комплексно здійснювати стратегічне планування різних сфер державної політики. Політико-правовий розвиток – це процес становлення

або вдосконалення політичної та правової системи держави через використання сукупності взаємопов'язаних і взаємоузгоджених засобів та інструментів політики і права.

Кукуруз О.В.: Які методи стратегічного планування політико-правового розвитку держави ви вважаєте найбільш ефективними?

Мовчан У.В.: По-перше, ефективним у плануванні є кейс-метод, він дозволяє зберігати цілісні та значимі характеристики реальних подій таких як організаційні та управлінські процеси». По-друге, контент-аналіз – це метод, який передбачає аналіз змісту обмеженої кількості документів стратегічного планування, щоб співставити це джерело заявлених намірів із реальними показниками. Важливо також використовувати більш поширені методи стратегічного планування. SWOT-аналіз використовується на початку стратегічного планування організації. Даний метод дозволяє організації оцінити свій поточний стан, а також можливості для покращення як внутрішніх, так і зовнішніх умов. PEST-аналіз використовується для аналізу галузі та середовища, які можуть вплинути на організацію.

Планування пробілів (GAP-планування) використовується для порівняння того, де зараз знаходиться організація, де вона прагне бути і як подолати розрив між ними. Модель цілей та ключових результатів (OKR) є одним із найпростіших методів стратегічного планування. Модель дозволяє досягати узгодженості та взаємодії навколо вимірних цілей та результатів. Цікавою є модель 7 «С» (7s) розроблена консультантами компанії «McKinsey». Метод дозволяє враховувати множини факторів, які впливають на здатність організації до змін.

Матриця Ансоффа допомагає організаціям планувати свої стратегії задля зростання. Це матриця у формі поля, утвореного двома осями, де на одній знаходяться продукти, а на другій – ринки. Залежно від того, в якому місці перебуває організація, можливо обрати стратегію зростання. Дана матриця може використовуватися для планування окремих сфер політико-правового розвитку.

Одним із сучасних методів стратегічного планування є модель планування у реальному часі (RTSP), яку розробив Д. Ла Піана у 2008 р. Її використовують організації, які повинні бути більш активними і виконувати стратегічне планування у реальному часі. Для цих організацій детальні довгострокові плани, як правило, стають неактуальними в рамках типового циклу планування на три-п'ять років, оскільки середовище, в якому вони працюють, швидко змінюється. Цю модель часто використовують некомерційні організації і вона може бути актуальною для коригування стратегічних планів держави.

Ходаківський М.Д.: Які головні проблеми стратегічного планування в Україні?

Мовчан У.В.: На сьогоднішній день в Україні досі відсутня практика повноцінного здійснення стратегічного планування на загальнодержавному рівні. Зокрема, стратегічне планування ніколи не використовувалось для розробки стратегії політико-правового розвитку України. Поняття державного стратегічного планування відображається лише на рівні проєктів нормативних документів.

Система стратегічного планування не володіє необхідними можливостями для забезпечення якісного процесу аналізу політики та реалізації рішень у державі. Наявний розрив між планами та програмами різних рівнів, що призводить до ризиків їхнього невиконання. Усі стратегічні документи в Україні містять розділи про визначення проблеми, проте у більшості документів відсутній зв'язок між метою, завданнями, індикаторами виконання та ідентифікованими проблемами. В процесі підготовки державних рішень не використовується практика зелених книг, саме в її межах, як правило, проходять основні дослідження проблеми з опитуванням стейкхолдерів, широке обговорення.

В Україні відсутня практика розробки білих книг як результату аналітичних досліджень, залучення стейкхолдерів до визначення оптимальних альтернатив. Натомість одразу розробляються проєкти нормативно-правових актів, зокрема й державних стратегічних документів. У результаті дискусія розгортається навколо формулювань юридичних норм, а не концептуальних засад політики. Відсутня структурована система стратегічного планування, яка є логічною та узгодженою, яка дозволила б забезпечити зв'язок між різними стратегічними документами. Відсутня установа, яка координувала б подібну систему.

Більшість стратегічних документів не містять кількісних індикаторів виконання завдань. При цьому, за наявності таких індикаторів, вони відображають переважно процес (кількість звернень, кількість ухвалених законопроектів тощо), а не результати. Відсутні ефективні методології прорахунку фінансових ресурсів, які необхідні для виконання стратегії. Більшість стратегічних документів не містять інформації про фінансові ресурси, які необхідні для досягнення кожної цілі та виконання кожного завдання.

Для більшості стратегій періоду 2022-2023 рр. притаманні вже зазначені проблеми, також спостерігається вибірковий підхід при визначенні часових проміжків, у межах яких повинна діяти стратегія. Очікувані результати мають загальний характер, наприклад, «посилено спроможності», «створено умови».

Явір В.А.: Які існують сфери політико-правового розвитку держави?

Мовчан У.В.: До основних сфер політико-правового розвитку держави ми відносимо конституційний розвиток: процес визначення та внесення змін до конституції, яка є основним законом держави, визначає її структуру, повноваження та права громадян. Розвиток гілок влади: еволюція органів

законодавчої, виконавчої та судової влади, відповідальних за впровадження, виконання, дотримання законів, політики та рішень; вдосконалення структур та систем державного управління для підвищення ефективності, прозорості та підзвітності функціонування держави. Розробка державної політики: формулювання, впровадження та оцінка політики, спрямованої на врегулювання різних аспектів суспільно-політичного життя. Наприклад, у сфері освіти, соціальної політики, охорони здоров'я, оборони. Децентралізація та місцеве управління: делегування влади та повноважень різним рівням влади, сприяння місцевому самоврядуванню та участі громади. Розвиток громадянського суспільства: сприяння діяльності організацій громадянського суспільства, розвиток захисту прав людини, забезпечення поваги та підтримки прав і гідності своїх громадян. Міжнародні відносини: розвиток відносин з іншими державами та міжнародними організаціями.

Важливою складовою кожної із зазначених сфер є розвиток законодавства: еволюція законодавчих органів та їх функціонування, включаючи прийняття, зміну та скасування законів, які регулюють різні аспекти суспільства. На нашу думку, розвиток законодавства недоцільно виокремлювати у якості самостійної сфери політико-правового розвитку, адже його специфіка залежить від кожного окремого напрямку. Таким чином, розвиток законодавства є елементом конституційного розвитку, розробки державної політики.

Після відповідей Мовчан У.В. на запитання учасників фахового семінару було озвучено висновок наукового керівника – доктора політичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента НАПрН України, провідного наукового співробітника Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України **Кресіної Ірини Олексіївни** з оцінкою роботи дисертантки У.В. Мовчан у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи й освітньо-наукової програми.

Науковий керівник відзначила, що актуальність дисертації У.В. Мовчан визначається тим, що у ній запропоновані конкретні теоретико-методологічні засади, які можливо використовувати для стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку держави.

Оригінальність даної роботи полягає у тому, що у ній розглядається поєднання планування та прогнозування, що дозволяє побудувати комплексну методологію для розробки ефективного стратегічного плану. Крім цього, авторкою вперше запропоновано визначення поняття політико-правового розвитку та надане обґрунтування щодо включення конкретних сфер політики до категорії політико-правового розвитку. У.В. Мовчан визначає політико-правовий розвиток як процес становлення або вдосконалення політичної та правової системи держави через використання сукупності взаємопов'язаних і взаємоузгоджених засобів та інструментів політики і права. Вона зазначає, що до політико-правового розвитку належать 6 основних сфер

та пояснює суперечливість співвідношення політико-правового та економічного розвитку держави.

Важливим аспектом, що має наукову новизну є аналіз конкретних проблем стратегічного планування в Україні, зокрема, у період повномасштабної війни, а також вироблення рекомендацій для їхнього вирішення. На сьогоднішній день в Україні відсутня комплексна система стратегічного планування політико-правового розвитку, яка також включала б політичне прогнозування. Крім цього, відсутня законодавча база, яка на достатньому рівні врегульовувала б розробку стратегічних планів для системи органів державної влади.

Основними проблемами стратегічного планування в Україні є фрагментарний підхід до даного процесу, вибірковий підхід при визначенні часових проміжків, у межах яких повинна діяти стратегія. Крім цього, у стратегічних документах відсутні чіткі кількісні індикатори, відповідно до яких можна здійснювати моніторинг виконання, а пізніше – оцінку стратегії.

На процесі стратегічного планування в Україні негативно впливають глобальні світові проблеми та виклики, більшість з яких наразі пов'язані із війною росії проти України. Дані проблеми мають двосторонній вплив на стратегічне планування: по-перше, стратегія має їх враховувати для того, щоб мінімізувати негативний вплив на діяльність, заплановану у документі. По-друге, стратегія має бути спрямованою на вирішення даних проблем – у даному контексті йдеться про безпекові виклики. Крім цього, внутрішні політико-правові проблеми держави також мають безпосередній вплив на процеси стратегічного планування.

Дисертація має також прикладний характер, оскільки містить методологію стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку держави у залежності від різних підходів. У роботі пропонуються різні групи методів, які є ефективними для розробки стратегічного плану політико-правового розвитку держави. Зокрема, це аналітичні методи, методи моделювання, сценарні методи. У роботі визначається, що аналіз ситуації для стратегічного планування найчастіше здійснюється завдяки методу SWOT, перспективним також є PEST, PESTEL та STEEPLED аналіз. Важливими методами планування є модель цілей та ключових результатів (OKR), а також GAP-планування. Крім цього цікавими є такі моделі, як VRIO, 7 «С» та п'ять сил Портера. Використання релевантних технологій та методів дозволяє здійснити аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, визначити потенційні переваги та недоліки, сформулювати стратегічні цілі та завдання, а також прийняти стратегічні рішення на основі об'єктивного аналізу.

У межах прогнозування також є поширеними методи моделювання. Кожен з методів прогнозування має свої переваги та обмеження і може бути застосований залежно від конкретної ситуації та цілей прогнозування. Найбільш перспективним є використання математичного, агентного, когнітивного, ігрового моделювання, а також моделювання віртуальних середовищ. Крім цього, є популярними сценарні методи та фортсайт.

Методологічна база дисертаційного дослідження містить цілий комплекс загальнонаукових та конкретно-наукових методів. У роботі застосовано методи аналізу і синтезу – для побудови теоретико-методологічної бази дослідження, концептуального осмислення систематизованого матеріалу та отримання результатів. Також дані методи були використані для дослідження актуальних проблем стратегічного планування та політичного прогнозування в Україні. Аналітичний метод, який включає документальний, дискурсивний та інституційний аналіз, використаний при дослідженні нормативно-правових актів, які регулюють процедуру стратегічного планування, а також при розгляді інституційних основ його здійснення. Компаративний та логіко-семантичний метод застосовуються при аналізі понятійного апарату дисертації, дослідження співвідношень між поняттями. Також у поєднанні з історичним компаративний метод використовувався для дослідження розвитку стратегічного планування у різних державах світу та для здійснення їхнього порівняння. Структурно-функціональний метод використано для побудови системи стратегічного планування та політичного прогнозування політико-правового розвитку України. У дослідженні також застосовуються методи моделювання – для розгляду практичних прикладів здійснення стратегічного планування та політичного прогнозування політико-правового розвитку держави.

Текст дисертації є науково виваженим, логічним і завершеним в обґрунтуванні основних висновків. Основні положення і висновки оприлюднені у низці публікацій, яких у загальному підсумку налічується 11, апробовані на наукових конференціях. Дисертаційне дослідження логічно завершується загальними висновками, які мають і теоретичне, і практичне значення для розуміння теоретико-методологічних засад стратегічного планування та прогнозування, а також розробки стратегічних планів політико-правового розвитку держави. Усі висновки, тези, практичні рекомендації, сформульовані у цій дисертації, досить повно аргументовані, підтверджені багатим фактологічним масивом. Вони мають самостійний, оригінальний, новаторський характер, містять елементи наукової новизни і є важливим внеском у розвиток стратегічного планування в Україні.

Все це дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження У.В. Мовчан є самостійною, завершеною працею і свідчить про належну кваліфікацію її авторки, відповідає спеціальності 052 «Політологія» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка Мовчан Уляна Валеріївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Слово було надано **рецензентам** наукової роботи.

Доктор політичних наук, в.о. завідувачки сектора правових проблем політології відділу міжгалузевих і порівняльних правових досліджень Інституту держави та права імені В.М. Корецького **Оксана Володимирівна Кукуруз** відзначила актуальність, теоретичне і практичне значення дослідження У.В. Мовчан. Тема представленої дисертації досить актуальна, напрям стосується тих суспільно-політичних процесів, які відбуваються в Україні.

Авторкою систематизовано теоретичні засади стратегічного планування та прогнозування, розкрито їх основні поняття, принципи та критерії. Історично розвиток стратегічного планування розпочався у межах військової сфери, продовжився у бізнесі і набув свого поширення у державних структурах. На сьогоднішній день планування є необхідною складовою успішного та ефективного управління. Визначення основних понять, засад та принципів стратегічного планування та політичного прогнозування є фундаментом для формування стратегічних планів. У роботі вперше комплексно розглянуто взаємодію стратегічного планування та політичного прогнозування задля ефективнішої побудови стратегічних документів. Важливим внеском авторки є формування методологічних засад стратегічного планування та прогнозування.

На думку О.В. Кукуруз, авторка під час роботи над темою дисертації продемонструвала глибокий аналіз наукової спадщини іноземних учених, праці яких досі не були достатньо досліджені в Україні, також продемонстровано вміння теоретично узагальнити значний масив матеріалу, виробити теоретично виважені, самостійні, достатньою мірою концептуальні висновки.

Структура дисертації цілком підпорядкована розкриттю теми, досягненню поставленої мети і дослідницьких завдань. Положення, що виносяться на захист, позначені науковою новизною, інноваційністю, мають теоретичне і практичне значення. Основні ідеї і висновки роботи дістали досить повне відображення у публікаціях автора, у виступах на наукових конференціях. О.В. Кукуруз вважає, що дисертація У.В. Мовчан є завершеним, самостійним, інноваційним дослідженням актуальної суспільно-політичної проблеми – відсутності теоретико-методологічних засад стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України. Робота повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а У.В. Мовчан заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 – Політологія.

Доктор політичних наук, провідний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України **Олена Михайлівна Стойко** зауважила, що дисертаційна робота У.В. Мовчан може бути позитивно охарактеризованою. Вона є першою спробою розробки теоретико-методологічних засад стратегічного планування та прогнозування держави, зокрема, у сфері політико-правового розвитку. У роботі вперше комплексно розглянуто взаємодію стратегічного планування та політичного прогнозування задля ефективнішої побудови стратегічних документів.

Авторкою проаналізовано особливості розробки методології стратегічного планування політико-правового розвитку України. Наголошується на важливості коректного визначення довгострокових цілей країни, які мають базуватися на комплексній оцінці поточного політичного та правового середовища. На основі даних цілей повинне відбуватися структурування плану вже навколо короткострокових цілей. Однією з умов забезпечення ефективного стратегічного планування в Україні є розвиток комунікацій. Важливо, щоб у процесі планування усі зацікавлені сторони розуміли загальну мету даного процесу. Також методологія повинна враховувати рівень відповідальності ключових груп зацікавлених сторін. Єдність зобов'язань є одним із найважливіших факторів розробки та реалізації стратегії. Крім цього, одним з перспективних методологічних аспектів стратегічного планування є забезпечення узгодженості та координації між різними стратегічними документами, які існують на різних рівнях.

Авторкою зроблено ґрунтовний внесок у систематизацію теоретичних засад планування та прогнозування. Теоретичні засади стратегічного планування та прогнозування є первинною основою для розробки стратегічних планів. Визначення основних понять, засад та принципів стратегічного планування та політичного прогнозування становлять фундамент для подальшого розгляду практичних аспектів стратегічного планування політико-правового розвитку України.

Робота виконана у повному обсязі, апробація результатів цілком достатня. Авторка поставила і успішно розв'язала складні й неоднозначні завдання. Відтак положення дисертації У.В. Мовчан мають не лише наукове, а й вагоме практичне значення. У своєму висновку О.М. Стойко відзначила, що дисертація У.В. Мовчан є завершеним, самостійним, інноваційним дослідженням, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а У.В. Мовчан заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 – Політологія.

ВИСНОВОК

**Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Мовчан Уляни Валеріївни на тему: «Теоретико-методологічні
засади стратегічного планування та прогнозування політико-правового
розвитку України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 052 – «Політологія»**

1. Обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

В Україні спостерігається непослідовність у прийнятті політичних рішень, що негативно позначається на загальному розвитку суспільства і держави. Попри окремі спроби, за роки незалежності в Україні, не було вироблено жодного комплексного стратегічного плану розвитку держави. Враховуючи тісний взаємозв'язок політики та права у контексті прийняття політичних рішень та здійснення управління державою, важливого значення набуває розробка стратегічного плану, який уможливить врахування різних векторів політико-правового розвитку України.

Стратегічне планування в Україні стає критично необхідним в умовах існуючих викликів, зокрема, повномасштабної війни. Комплексний стратегічний план політико-правового розвитку дозволить не лише адекватно реагувати на наявні та майбутні безпекові ризики, але й здійснювати ефективну підготовку до процесів повоєнної відбудови у різних сферах.

Для забезпечення розробки стратегії політико-правового розвитку України є важливим визначення теоретичних та методологічних засад безпосереднього здійснення стратегічного планування та прогнозування. Це дозволить забезпечити теоретичну основу стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку, яка включає понятійний апарат, принципи та концептуальну специфіку, а також забезпечити методологічну основу, яка включає конкретні методи, які можуть використовуватися для здійснення стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку.

Актуальність проблемного поля дослідження очевидна і з огляду на те, що стратегічне планування загалом є невід'ємною частиною ефективного управління політичними процесами в державі. Стратегічне планування дає можливість структуровано встановлювати пріоритети та цілі держави у реалізації конкретних політик, сприяє послідовному розвитку держави на національному/державному, регіональному/місцевому, а також на

галузевому/секторальному рівнях. Процес стратегічного планування неможливий без здійснення політичного прогнозування, яке дає змогу дослідити сценарії реалізації різних політичних рішень. Таким чином, планування та прогнозування є взаємопов'язаними та необхідними процесами для забезпечення поетапного політичного розвитку держави.

В українській політичній науці проблематика стратегічного планування та прогнозування, зокрема в контексті політико-правового розвитку України, залишається недостатньо дослідженою. Окремі українські науковці присвячують свої дослідження політичному прогнозуванню, а також стратегічному плануванню переважно в контексті менеджменту. При цьому проблематика стратегічного планування у державі набагато глибше досліджена світовими науковцями. Водночас процеси стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку держави залишаються малодослідженими як в Україні, так і у світі. Особливо політичній науці бракує досліджень у сфері теоретико-методологічних засад планування, що є основою розробки стратегій розвитку держави. Ці обставини й вплинули на вибір теми авторкою дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертація виконана у відділі міжгалузевих і порівняльних правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України і пов'язана з розробкою планової наукової теми «Стратегія політико-правового розвитку України: проблеми формування і перспективи реалізації» (2021-2023 рр., РК 0120U105262).

2. Мета і завдання дисертаційного дослідження

Метою роботи є розробка теоретико-методологічних засад стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- систематизувати теоретичні засади стратегічного планування та прогнозування;
- розкрити основні поняття, принципи та критерії стратегічного планування та політичного прогнозування;
- розробити методологічні засади стратегічного планування та прогнозування;
- узагальнити історичні аспекти та сучасний стан стратегічного планування в Україні;
- проаналізувати особливості розробки методології стратегічного планування політико-правового розвитку України;
- проаналізувати проблемні аспекти стратегічного планування політико-правового розвитку України та можливості використання міжнародного досвіду;
- визначити перспективи стратегічного планування політико-правового розвитку України;

- запропонувати дієві підходи та структуру для розробки стратегії політико-правового розвитку України.

3. Об'єкт, предмет та теоретико-методологічна база дисертаційного дослідження

Об'єктом дисертаційного дослідження є стратегічне планування та прогнозування у державі.

Предметом дослідження є стратегічне планування та прогнозування політико-правового розвитку України.

Для вирішення поставленої у дисертації мети та обумовлених нею завдань здобувачкою було використано достатньо потужну теоретико-методологічну та емпіричну базу.

В українській політичній науці проблематика теоретичних та методологічних засад стратегічного планування та прогнозування, зокрема, в контексті політико-правового розвитку України, залишається недостатньо дослідженою. Серед іноземних науковців проблематику стратегічного планування, переважно в контексті менеджменту, досліджували: І. Ансофф, П. Друкер, Г. Мінцберг, М. Портер, А. Чандлер. Серед українських науковців стратегічне планування вивчали О. Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка.

Проблематику прогнозування політичних та соціальних процесів досліджували іноземні науковці Дж. Форрестер, Ф. Шродт. Політичне прогнозування досліджувалося такими українськими науковцями, як В. Горбатенко, Ю. Кальниш, С. Телешун. Зв'язок між плануванням та прогнозуванням досліджували Р. Хогарт та С. Макрідакіс.

Серед іноземних дослідників, які досліджували процедури та процеси розробки стратегій, варто виокремити: І. Ансоффа, Дж. Брайсона, Р. Мерфі, Д. Міддлтона, М. Портера, Р. Рейча, А. Чандлера та ін.

У контексті політико-правового розвитку серед іноземних науковців дослідженням проблеми стратегічного планування займалися: Дж. Брайсон, Д. Веймер та Е. Вайнінг, В. Данн. Дослідженню специфіці управління у державному секторі присвячені роботи Е. Лескай.

Серед українських дослідників до цієї проблеми зверталися: О. Рудік, О. Валевський, Ю. Кальниш, С. Телешун, В. Ребкало.

4. Наукова новизна дисертаційного дослідження, теоретична та практична цінність одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретико-методологічних засад стратегічного планування та політичного прогнозування політико-правового розвитку України.

Уперше:

- запропоновано визначення поняття «політико-правовий розвиток»: політико-правовий розвиток – це процес становлення або вдосконалення політичної та правової системи держави через використання сукупності

- взаємопов'язаних і взаємоузгоджених засобів та інструментів політики і права;
- досліджено методологію стратегічного планування та політичного прогнозування політико-правового розвитку держави залежно від різних підходів. Вибір технологій, інструментів та методів залежить від обраного підходу до стратегічного планування. У процесі стратегічного планування також виокремлюються етапи, кількість яких залежить від компонентів стратегічного планування, а на кожному з етапів можуть використовуватися різні методи та технології. Визначається, що основу методології планування може становити метод SWOT, PEST, PESTEL, STEEPLED аналізу, модель цілей та ключових результатів (OKR), GAP-планування, моделі VRIO, 7 «С» та п'ять сил Портера. Наголошується на важливості підбору релевантних технологій та методів для аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, формулювання стратегічних цілей та завдань, а також прийняття об'єктивних стратегічних рішень. Найбільш поширеними у прогнозуванні є методи моделювання, також перспективним є використання сценарних методів та форсайту. Для ефективного стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку важливо використовувати комплексну методологію, яка поєднує різні типи методів. Використання виключно кількісних або лише якісних методів може призвести до неефективної розробки стратегічного плану. Наголошується на необхідності врахування конкретної ситуації та цілей прогнозування, а також підборі відповідних методів для досягнення найкращих результатів;
 - комплексно розглянуто взаємодію стратегічного планування та політичного прогнозування задля ефективнішої побудови стратегічних документів. Попри те, що процес стратегічного планування можливий без використання політичного прогнозування, це означатиме, що план базуватиметься на припущеннях, а не на чіткому розумінні майбутніх тенденцій і розвитку. Для того, щоб розробити ефективні стратегії, особи, які приймають рішення, повинні мати чітке розуміння майбутнього середовища, в якому вони працюватимуть. Політичне прогнозування забезпечує це розуміння. Реалізація політичного прогнозування можлива без використання стратегічного планування. Процес прогнозування певної політичної події або тенденції можливий на основі наявних (часто історичних) даних і не потребує стратегічної оцінки. Проте прогнозування розвитку конкретної інституції вимагає чіткого розуміння цілей і завдань, а також розуміння ширшого політичного та економічного контексту, в якому будуть прийматися рішення. У цьому сенсі стратегічне планування забезпечує основу для політичного прогнозування;
 - проаналізовано виклики, які впливають на політико-правовий розвиток України та інших країн світу у зв'язку з повномасштабною війною. Україна, як незалежна держава, стоїть перед численними викликами та проблемами у політико-правовій сфері, які вимагають стратегічного планування для досягнення сталого розвитку. Війна в Україні прискорила

розкол і протистояння між великими світовими державами, а найбільш тривалий вплив війни росії проти України буде виражатися у перерозподілі влади та формуванні нових політичних блоків. Війна в Україні показала, що чим більше ризиків несе геостратегічне протистояння, тим більш застарілими видаються рамки колективної безпеки. Війна, а також вплив санкцій на росію змінили енергетичні ринки, наявні залежності, кліматичні зобов'язання та навіть очікувані часові рамки переходу до альтернативних джерел енергії. На глобальному рівні продовжується демократичний «відступ»: у 2022 р. рівень демократичності знизився до показників 1989 р. Відбувається прискорене перезавантаження глобалізації, спричинене як пандемією, так і війною в Україні. Крім окреслених глобальних аспектів, в Україні наявні специфічні чинники, які впливають на стратегічне планування політико-правового розвитку, а також проблеми, які державі необхідно враховувати у процесах планування. Значний вплив на політичну та правову ситуацію в країні мають геополітичні чинники. Вплив зовнішніх суб'єктів, економічний тиск або підтримка можуть визначати можливості та обмеження для політичних і правових реформ в Україні. Стратегічне планування повинно враховувати ці геополітичні чинники, шукати способи мінімізації їхнього негативного впливу, шляхи розвитку, які забезпечують національні інтереси та збереження суверенітету. Україна, як держава-член міжнародних організацій, зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів та зобов'язань у сфері політики та права. Це включає ратифікацію та впровадження міжнародних конвенцій, участь у міжнародних договорах та співпрацю з іншими державами у вирішенні глобальних проблем. Однак часто виникають труднощі в адаптації міжнародних стандартів до законодавства України, що вимагає ретельного стратегічного планування для їх впровадження та забезпечення відповідності. Одним із найбільших викликів для політико-правового розвитку України є корупція, яка впливає на всі сфери суспільства. Корупція підриває принципи правової держави, порушує права громадян та гальмує економічний розвиток. Боротьба з корупцією вимагає стратегічного планування, реформування законодавства, змін у політичній культурі та підвищення довіри громадян до державної системи. Також в Україні спостерігається недостатній рівень правової регламентації процесу стратегічного планування. Це виявляється як у надмірній кількості нормативно-правових актів різного рівня, що відображають правові розпорядження з цього питання, так і у відсутності у законах, що регулюють стратегічне планування, чіткої системи взаємопов'язаних документів стратегічного планування всіх рівнів. Окрім цього, поширеною проблемою є відсутність узгодженості найважливіших напрямів стратегічного планування політико-правового розвитку, а також чітких параметрів для реалізації ефективного механізму моніторингу та контролю;

- досліджено актуальні проблеми стратегічного планування та політичного прогнозування політико-правового розвитку України та надано рекомендації щодо способів їхнього вирішення. Більшість стратегічних документів в Україні не містять кількісних індикаторів виконання завдань, а за їхньої наявності, індикатори відображають переважно процес (кількість звернень, кількість ухвалених законопроектів тощо), а не результати. Крім цього, більшість стратегічних документів не містять інформації про фінансові ресурси, які необхідні для досягнення кожної цілі та виконання завдань. Задля вирішення наявних проблем пропонуються такі ключові кроки: затвердити інституційні засади довгострокового планування, прийняти Закон України «Про державне стратегічне планування», сформувати систему взаємоузгоджених довго- та середньострокових стратегічних документів різних рівнів, посилити взаємозв'язок між стратегічним плануванням та державним прогнозуванням, розробити уніфіковану систему моніторингу та оцінювання виконання стратегій, критерії оцінки, систему цільових показників стратегічного планування та ін.

Уточнено:

- понятійний апарат та теоретичні засади стратегічного планування та політичного прогнозування, уточнено їхні принципи, а також вимоги до даних процесів; наголошено, що визначення основних понять, засад та принципів стратегічного планування та політичного прогнозування є фундаментом для формування стратегічних планів. Розуміння даних понять дозволяє систематизувати та узагальнити знання про стратегічне планування та політичне прогнозування, що становить базу для практичної реалізації цих процесів. Стратегічне планування може виконувати роль як процесу, так і результату, це означає, що планування є процесом, який призводить до створення стратегічного плану, а сам план є результатом цього процесу. При розробці стратегічного плану необхідно враховувати особливості та критерії, що визначаються в контексті специфіки політико-правового розвитку конкретної держави;
- порівняльний аналіз іноземних систем стратегічного планування; визначено, що використання міжнародного досвіду може бути корисним для удосконалення методології та практики стратегічного планування в Україні. Міжнародний досвід підкреслює важливість комплексності, широкого залучення громадськості, використання різних інструментів аналізу та стабільності стратегічних документів, задля ефективного стратегічного планування Україна може обрати централізований або децентралізований підхід, саме останній реалізується у США і є найбільш актуальним для України при врахуванні тенденцій до децентралізації. Наголошується, що потребується узгодженість стратегічного планування в Україні з системою стратегічного планування ЄС, де Європейська Комісія встановлює загальну стратегію, а кожна держава-член узгоджує свою національну стратегію з цілями ЄС;

- аналіз історичного розвитку системи стратегічного планування в Україні; визначається, що Україна має тривалу історію спроб планування, але на сьогоднішній день у державі досі відсутня комплексна та дієва стратегія. Стратегічне планування політико-правового розвитку України пов'язане з багатьма чинниками і потребує уваги до історичного контексту. Розуміння історичного досвіду та аналіз причин минулих проблем можуть допомагати в уникненні повторення помилок і створенні ефективнішої стратегії; в Україні розроблені стратегічні документи різного рівня, які належать до окремих сфер політико-правового розвитку та мають різні рівні дії – загальнодержавні, галузеві, регіональні й локальні. Спроби розробки більш комплексних стратегій, зокрема, Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», Стратегія сталого розвитку України до 2030 року, Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» оцінюються як недостатньо ефективні.

Отримали подальший розвиток:

- дослідження міжнародного досвіду здійснення стратегічного планування та політичного прогнозування політико-правового розвитку держави. Визначаються перспективи стратегічного планування в Україні на основі врахування міжнародного досвіду, які включають удосконалення методології та практики, а також забезпечення практичної реалізації стратегічних документів. Наголошується, що успішне стратегічне планування необхідно розглядати більше, ніж просто розробку стратегії – це формування системи політико-правового розвитку, а ефективна стратегія є не лише планом, але і процесом, який включає в себе участь різних груп населення, державних та неурядових організацій, представників бізнесу та експертів.

5. Теоретичне значення отриманих результатів зумовлене тим, що авторкою уточнено та розвинено теоретичні аспекти стратегічного планування та політичного прогнозування, включаючи понятійний апарат, принципи, та співвідношення між цими поняттями. У дисертації проводиться аналіз історичного розвитку стратегічного планування політико-правового розвитку в Україні, вивчено проблеми та перешкоди його здійсненню в сучасній державі. Теоретичні положення дисертації дозволяють розвивати подальші дослідження у сфері стратегічного планування та політичного прогнозування.

6. Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що основні положення і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані для розробки стратегічних документів у різних сферах політико-правового розвитку України. Дані положення можуть використовуватися органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також організаціями громадянського суспільства. Окрім цього, їх можливо використовувати при розробці навчальних програм з вивчення специфіки стратегічного планування та політичного прогнозування. Головним

практичним значенням роботи є розробка теоретико-методологічної основи комплексного стратегічного плану політико-правового розвитку України.

7. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, повнота опублікованих результатів дисертації

Основні положення дисертаційного дослідження викладені у 11 наукових публікаціях, із них 7 статей у фахових виданнях України з політичних наук, 4 тез доповідей на конференціях.

8. Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові статті, опубліковані у фахових виданнях України:

1. Мовчан У. В. Сучасний стан стратегічного планування політико-правового розвитку України. *Держава і право*. 2023. Вип. 94. С. 254-261. (DOI: 10.33663/1563-3349-2023-94-254).
2. Мовчан У. В. Використання методів моделювання у процесі стратегічного планування політико-правового розвитку держави. *Держава і право*. 2023. Вип. 93. С. 248-255. (DOI: 10.33663/1563-3349-2023-93-248).
3. Мовчан У. В. Методологічні підходи до здійснення стратегічного планування політико-правового розвитку держави. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 69. С. 31-45. (DOI: 10.32837/app.v0i69.1299).
4. Мовчан У. В. Проблемні аспекти стратегічного планування політико-правового розвитку України та можливості використання зарубіжного досвіду. *Вісник Львівського університету*. 2022. Вип. 41. С. 137-145. (DOI: 10.30970/PPS.2022.41.18).
5. Мовчан У. В. Проблеми стратегічного планування в Україні в контексті повномасштабної війни. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2022. Вип. 54. С. 23-26. (DOI: 10.20535/2308-5053.2022.2(54).264392).
6. Мовчан У. В. Вплив війни Росії проти України на демократичний політико-правовий розвиток Української держави і світу. *Держава і право*. 2022. Вип. 91. С. 195-200. (DOI: 10.33663/1563-3349-2022-91-195).
7. Мовчан У. В. Особливості стратегічного планування політико-правового розвитку держави. *Держава і право*. 2021. Вип. 90. С. 242-250. (DOI: 10.33663/1563-3349-2021-90-242).

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Movchan U. Strategic planning in the public sector: fundamental differences from commerce. *I International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements»*: collection of scientific papers (Helsinki, December 24, 2021). P. 38-39. (DOI: 10.36074/scientia-24.12.2021).

9. Мовчан У. В. Актуальні проблеми стратегічного планування політико-правового розвитку України. *Наука сьогодення: від досліджень до стратегічних рішень*: матер. II Міжнародної студентської наукової конференції (Умань, 24 вересня 2021). С. 92-93. (DOI: 10.36074/liga-24.09.2021).
10. Movchan U. Forecasting methods of the political and legal development of the state. *Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ»*: zu den Materialien der I internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (Zürich, September 10, 2021). P. 162-163. (DOI: 10.36074/logos-10.09.2021.45).
11. Movchan U. The use of strategic planning tools in the context of political and legal development of the state. *International scientific journal «Grail of Science»*: the issue of journal contains proceedings of the I Correspondence International Scientific and Practical Conference «An integrated approach to science modernization: methods, models and multidisciplinary» (Vinnytsia, Vienna, February 19, 2021). P. 324-325. (DOI: 10.36074/grail-of-science.19.02.2021.068).

9. Структура дисертації, логіка викладу її основних частин та обсяг дисертаційного дослідження

Специфіка проблем, що стали предметом дисертаційного дослідження, зумовили його логіку та структуру. Робота складається із вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел (202 найменування). Загальний обсяг – 220 сторінок, із них основний текст – 201 сторінка, список використаних джерел – 19 сторінок.

10. Особистий внесок здобувача

Дисертація виконана У.В. Мовчан самостійно. Усі сформульовані в дисертації положення та висновки ґрунтуються на власних дослідженнях дисертантки. У дисертації ідеї та розробки належать авторці.

Усі положення новизни, що виносяться на захист, та висновки, зроблені у цій дисертації, апробовані та опубліковані авторкою одноособово.

11. Характеристика особистості здобувача

Мовчан Уляна Валеріївна народилася 12 травня 1996 року в місті Києві. У 2017 році закінчила з відзнакою Київський національний університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Політологія» та здобула ступінь бакалавра. У 2019 році закінчила з відзнакою Київський національний університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Політологія» та здобула ступінь магістра.

З 2014 по 2019 р. працювала в різноманітних громадських організаціях на посадах менеджерки проектів та PR-менеджерки.

З 2019 по 2023 р. займалася незалежним консультуванням українських та міжнародних громадських організацій.

У 2021 р. стала співзасновницею та головою громадської організації «Неомета».

У 2023 р. стала засновницею компанії «Connection Agency», що надає повний цикл послуг громадським організаціям та соціальним проектам.

Із 01 листопада 2020 року по 31 жовтня 2024 року – аспірантка відділу міжгалузевих і порівняльних правових досліджень Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України.

12. Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація написана з правильним вживанням політологічної, правничої термінології. Текстове подання матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість та доступність їх сприйняття і відповідає стилю науково-дослідної літератури.

За результатами попередньої експертизи дисертаційного дослідження, виконаного У.В. Мовчан, а також вивчення повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мовчан Уляни Валеріївни на тему «Теоретико-методологічні засади стратегічного планування та прогнозування політико-правового розвитку України».

2. Визначити, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Мовчан У.В. є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що свідчить про особистий внесок здобувача у розвиток політології. Робота повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а У.В. Мовчан заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 – Політологія.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Мовчан У.В. на тему «Теоретико-методологічні засади стратегічного

планування та прогнозування політико-правового розвитку України» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 – «Політологія».

За – 8

Проти – немає

Утримались – немає

**Головуючий на засіданні:
провідний науковий співробітник
відділу міжгалузевих і порівняльних правових
досліджень Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України,
доктор політичних наук, професор**

В.П. Горбатенко

**Рецензенти:
провідний науковий співробітник
відділу міжгалузевих і порівняльних правових
досліджень Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України,
доктор політичних наук**

О.М. Стойко

**в.о. завідувачки сектора
правових проблем політології
відділу міжгалузевих і порівняльних
правових досліджень
Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України,
доктор політичних наук**

О.В. Кукуруз